

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 3/4 an 10 cor.
pe 1/2 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație.

Atât abonamentele, cât și inserți-
unile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat.

Scrisori nerancate nu se primesc.

Anul VIII.

NUMER DE DUMINECĂ

Nr. 17.

Tisza și școlile noastre.

Se știe, că îndată după venirea sa la putere, contele Tisza a vorbit despre școlile confesionale cu atâta înțelepciune, în cât neamurile nemaghiare din țeară numai cu laude l'au întimpinat. Întâiul sfetnic al Coroanei nu numai recunoștea îndreptățirea ființei școalelor confesionale (române, sârbe, slovace ș. c. l.), dar făgăduise să le ajute cu bani din vistieria țării.

N'a trecut însă mult și ministrul școalelor, Berzeviczy, a început să facă altfel. A chemat la sfat pe inspectorii școlari, și în sfîrul lor s'a rostit aspru de tot față de școlile noastre, după-cum a pus în vedere aducerea unei legi școlare prin care să ne strîngă rău de tot.

Am scris de mai multe ori ș'am arătat cum nu se impacă ceea-ce a făgăduit Tisza cu ceea-ce vrea să facă Berzeviczy. Și îndeosebi în ajunul întrunirii sinoadelor eparchiilor române de legea drept măritoare a răsăritului am îndreptat cuvînt către mădularii acestor sinoade, rugîndu-i ca mai presus de toate asupra viitorului școalelor noastre să se sfătuiască.

Vestim, tocmai de aceea, cu mare plăcere, că în sedința dela 20 Aprilie, în urma propunerii d-lui Dr I. Mihu, sinodul archidiece-san din Sibiu a luat următoarea hotărîre:

Metropolitul și Episcopii din Arad și Caransebeș să întreprindă pașii necesari la guvernul țării pentru preîntîmpinarea neajunsurilor ce ar veni asupra școalelor noastre confesionale prin reforma pusă în vedere a articolelor de lege existente. În caz de necesitate să se convoace și Consistorul metropolitan.

România întreagă va lăuda ceea-ce a săvîrșit Sinodul din Sibiu și va privi cu încredere spre cei trei păstori chemați a-și ridica glasul întru apărarea celor mai scumpe așezăminte românești. Cheme-se la sfat Consistorul metropolitan, ba dacă s'ar simți lipsă, chiar Congresul național bisericesc, și adreseze-se stăpînirii memorand în care să se spună cu câtă tărie ținem toți la drepturile chezașuite nouă de M. Să în Statutul Organic. Să-i spună cum școlile române n'au altă țintă de cât să crească țării cetățeni credincioși, cum învățătorii își dau silință să îndeplinească tuturor cerințelor legilor... Înmulțindu-li-se însă de fie-care ministru sarcinile, ei n'ar mai pute răspunde chemării: să dea copiilor știință de curte și sufletul să li-l îmbogățească, c' vremea întreagă și-ar perde-o în hărțueli de tot felul.

N'au cei trei păstori ai bisericii române naționale, în memorandumul lor, de cât să reproducă din vorbirea contelui Tisza cuvî-

tele privitoare la școlile confesionale, și-i tare de tot temelul în virtutea căruia cer ocrotirea școlilor române.

Nu-i destul însă ca singurii arhierii bisericii răsăritene să se ducă la Budapesta, ci aceeși datorie o au și mitropolitul dela Blaj și episcopii dela Oradia, Gherla și Lugoj. Numai urmînd și ei pe frații lor ortodoxi, ori mergînd chiar d'odată, se va arăta că întru apărarea așezămintelor neamului românesc toți una suntem! Nu este deosebire între noi de cât doar în aceea, că unul vrea să fie mai zelos de cât altul.

Se vor înfățișa stăpînirii nu ca resvrățitori, căci nu vor cere de cât cinstirea legilor, ci ca sfătuitoari cari, îngrijorați fiind de multele arătări rele de prin popor, vor să-i fie stăpînirii vremelnice într'ajutor cu sfințele învățăturii ale bisericii vecinice.

Credem că stăpînirea le va fi chiar multumitoare, căci din rostul lor va afla ceea-ce crede și simțeste întreaga românie. ~~Ear dacă Tisza într'adevăr vrea să facă după cum a vorbit la 1899 în Arad și cu privilegiul când s'a arătat Dietei, nu poate rămîne nesimțitor față de gândul și simțirea Românilor.~~

Dumnezeu să lumineze pe preasfinții părinți ai celor două biserici române și tărie să aibă întru a convinge stăpînirea ce bine le șade a trăi în pace celor-ce împreună să-lășluesc.

Semne bune. Se știe că umblînd pela Beiuș, P. S. Sa Episcopul Orădiei-Mari Dr. D. Radu a dat atenție și copiilor gr.-orientali cari învață la școlile greco-catolice de acolo. Pentru dragostea arătată, P. S. Sa Episcopul Aradului I. I. Pap a mulțumit printr'o caldă epistolă. În toate părțile această apropiere între cei doi prelați se comentează favorabil. La tot cazul, epistola P. S. Sale Episcopului Aradului e o probă, că din parte ortodoxă ori-ce atenție venită din parte gr.-catolică e întâmpinată cu frățească iubire.

Fie toate acestea un îndemn tuturor celor pe care-i privește de a conluera, ca în sfîrul celor două biserici române să se sălășluiescă pe vecie buna înțelegere.

VARSAREA DE SÂNGE DIN ALEȘDI.

Treizeci de Români voinici morți și 82 greu răniți, eată ce s'a petrecut Duminică în Aleșdi, aproape de Oradia-Mare. Îi plîngem cu jale. Și mai ales cu milă. Pentru-că n'au murit vitejește, apărînd vreun drept național, nici n'au căzut pentru dreptate ori adevăr, ci căzut-au cu toții jertfă — întunericii, prostiei celei desăvîrșite: au ascultat de vorbele amăgitoare ale socialistilor venetici, s'au adunat unde n'au fost poftiți,

nu s'au împrăștiat când li-s'a poruncit, unul dintre ei a ridicat armă împotriva oamenilor legii, împuscînd pe mai marele geandarmilor și cu toții au crezut că drepturile cu băta se pot câștiga, căci cu bătele și furcile de fer au primit până și oștirea împărătească lovind pe căpitanul husarilor orînduită să păzească buna rînduială.

Nu-s decât doi ani și ceva, de când am avut să deplîngem eară fapte de aceste nesocotite săvîrșite de frații noștri din Bihor. Și atunci tot amăgiți au fost: oamenii lui Kossuth îi prostiseră (pentru a le stoarce voturile la alegeri) că nu va mai trebui să plătească dări, că li-se va da pămînt, că pot fierbe rachiul fără a-și mai face de lucru cu finanții, că nu mai e stăpînire ca mai nainte, ci va fi ca la 1848: atunci a poruncit Kossuth tatăl, acum puterea o are Kossuth-fiul, Franczi neputinciosul! Și s'ermani au crezut; pe învățătorii și preoții lor, cari au vrut să-i desmînte, să-i lumineze, i-au luat la goană și-au dat voturile oamenilor lui Kossuth și așa au făcut cum li-se spusese că-i îngăduit: să pășuneze unde-i iarbă bună, fără a se mai gândi a cui e moșia; au fert rachiul fără slobozenie: n'au mai vrut să știe de stăpînire, ci pe oamenii aceștea i-au luat cu parul!... Ear urmarea? O mulțime de vieți stîNSE și temnițele umplute-s'au cu nefericiții de ei... Văduvele și orfanii au plîns și câți nu gem și azi în temniță, căci la judecata ce s'a ținut asupra lor, croitu-li-s'au apoi și pedepse aspre.

Scris-am atunci și arătat-am urmările minții lor slabe. Dar, din nenorocire, n'am prea avut cui da sfat: prin acele părți știința de carte e lucru rar, ci nefericiții noștri frați încetul cu încetul din kossuthiști ce erau, s'au făcut socialisti. Ban cu ban au strîns, să trimită și ei la Budapesta, să le vină «predicatori» care să le vorbească și drepturi să le scoată. În măsură ce se convinseseră că au fost amăgiți de oamenii lui Kossuth se aruncau tot mai mult și mai cu dinadinsul în brațele socialistilor, cari le făgăduiau neasemănat mai mult și le vorbeau cu îndrăzneală, în fața fibraei și a geandarmilor, în cât bieții săteni într'adevăr erau ispitiți să creadă că «trebuie să aibă putere» cei-ce vorbesc astfel! Și cât e Bihorul, pe unde numai este un suflet românesc, dela socialisti se aștepta mîntuire, dela ei se cerea sfat și povețele lor erau ascultate.

Nefericire! Căci numai așa s'a ajuns la jalea dela Aleșdi. Căpeteniile socialiste li-a umplut capu cu tot felul de neadevăruri. Li-au spus că se pot aduna când și unde vor, să ceară și să li-se dea ce doresc și la goană să ia pe domnii cari altfel vorbesc....

Veniseră deci și Duminică la Aleșdi să ia la răspundere pe oamenii lui Kossuth

eari se strânseseră acolo să întemeieze partid. Cum auziseră însă căpeteniile kossuthiste că Românii-socialiști și pot să le facă vre-o boroboacă, au cerut și geandarmi mai mulți și miliție.

Furioși pe d'oparte că lor nu li-se îngăduie adunare ear pe de altă parte că au în fața lor pe cei-ce i-au înșelat în mod mișelesc n'au lăsat la cuvânt pe kossuthiști, ci vându-se mulți, căci se adunaseră acolo din multe sate, s'au încrezut în puterile lor.

Și vârsarea de sânge a fost gata. Cât ai bate în palme, fu plină pieța de morți și de răniți, căci după împușcarea unui sergent de geandarmi, se dederă 56 focuri din arme geandarmerești și călăreții luat-au în picioarele cailor și vârful săbiilor pe nefericiții de Români veniți acolo amăgiți de socialiști. Vaiete îngrozitoare au umplut vâzduhul, fugit-a fiecare încotro a putut apuca, pe când în uliță își dedeau obștescul sfârșit atâția părinți de familie și tineri în floarea vieții, chiar femei au fost omorâte, căci se amestecaseră și ele prin mulțime și la prilejuri de astea nici ostașul nu se uită în cine dă, nici glonțul de pușcă nu știe pe cine nimerește... Și câți se svîrcoleau în sânge, rugând pe D-zeu să le curme durerile și să le primească sufletul!

Ear noi ne întrebăm îndurerați: care să fie pricina rătăcirii fraților din Bihor?... Știm că-'s sêraci, lipiți pământului... Sêraci sunt însă Românii și în alte părți, dar ei tot nu s'au lăsat desnădăjduiți în așa măsură, în cât să uite de D-zeu, de legi și de oameni... Nu, ci când au fost și sunt mai amărâți, se strâng la sfânta biserică și caută mângăiere în rugăciunile dumnezeiești și ascultă cu evlavie sfaturile cucernicilor părinți ai altarului. Și în toate cele obștești, de frunțașii lor firești, de preot și învățător ascultă...

Când s'au dat cu kossuthiștii, frații noștri din Bihor împotriva sfaturilor preoților și învățătorilor au făcut. S'au ajuns la desamăgire, în sulitele geandarmilor și în mucegaiul temnițelor...

S'au dat apoi cu socialiștii (dar nu socialiști adeverați cari să vrea binele poporului român, ci niște înșelători nemernici, cari se hrănesc din prostia celor nevinovați și lesne crezătorii), iarăși nu după-cum i-au sfătuit preoții și învățătorii... S'au ajuns, eată unde: la — **Aleșdi!**

Se vor desmetici oare cel puțin d'aci încolo? Ori li-e dat, drept canon, să îndure încă multe, până să ajungă la convingerea marelui adevăr, că **mântuirea noastră prin noi înșine**: iubindu-ne uniți pe alții, cei înțelepți dând bune sfaturi ear cei fără știință de carte ascultând cu smerenie. Și la sfânta biserică să ne ducem și cu inimă curată să ne rugăm:

Și ne mântuește de cel rău... Că a ta este puterea și mărirea, în vecl, amin!

Russu Șirianu

Cine-î de vină?

Spre a dovedi cine e de vină pentru sângele vârsat la Aleșdi, și pentru întreaga tulburare din Bihor, reproducem (spre întărirea celor scrise de corespondentul nostru dela fața locului) următoarele din »S-abad-ság« dela 27 Aprilie:

„Nicolae Micle din Loc d'asemeni a fost rănit mortal. La patul de moarte a chemat pe Wesselényi Ferencz, notar în Aleșdi și i-a spus ceea-ce știa despre cele petrecute nainte de catastrofa.

„După-cum știe, în săptămâna trecută au venit la Loc trei oameni din Rev și doi domni din Oradia. Numele acestora nu-l știe. Dintre cei din Rev, doi au fost împușcați, al treilea trăiește. Cei cinci sosiți în sat au chemat oamenii la casa satului și i-au îndemnat să vină Duminecă 24 Aprilie la Aleșdi. Va sosi și Kossuth Ferencz și atunci fie-cărui om i-se va da pământul ce i-se cuvine. Eată de ce s'a dus el la Aleșdi. Când a văzut însă că nu se împarte pământ, a strigat tare și așa crede, pentru

asta l-au împușcat. După mărturisirea de mai sus, nefericitul și-a dat sufletul.

Va să zică nu numai socialiștii îl prostiră pe bieții Români, ci și oamenii lui Kossuth. Nefericiții noștri frați au fost așa zicând duși cu înșelăciune la adevărat măcel.

Măcelul dela Aleșdi.

— Raport special al Tribunei* —

Cazul dela Aleșdi e revoltător, cu atât mai ales că Românii au intrat în hora sângeroasă nu de dragul vre-unui drept pozitiv ce era să li-se răpească, ci amăgiți din toate părțile cu făgăduințe fără rost, și ca să-și jertfească vieța, ca stăpânirea să aibă satisfacția înălțătoare că organizarea kossuthiștilor a dat de mal.

În jurul acestei organizări se învîrte toată mișcarea dela Aleșdi. Kossuthiștii din Orade și Aleșdi, dornici să pregătească terenul pentru un candidat al lor la alegerile viitoare, au convocat adunarea de constituire la Aleșdi, pe ziua de 24 Aprilie, zi de Duminecă. Deși adunarea asta se vestise cu săptămâni înainte, în tot jurul nu s'a putut observa nici cea mai mică mișcare, deși ziarele liberale aduceau aproape zi de zi știri alarmante despre demonstrații ce ar fi pregătind socialiștii români. Înșinuările aceste și-au ajuns scopul. Ovreașilor socialiști li-a și trecut prin minte că în adevăr ar fi și potrivit să înceneze și ei ceva demonstrație. S'au pus dară pe muncă și — **ne împedează de nimeni** — au cutierat satele românești îndemnându-i pe pacnicii noștri românași să meargă și ei la Aleșdi, unde vor vedea și vor auzi lucruri frumoase.

În zilele din urmă agitația luă proporții așa mari, încât pretorele dela Aleșdi **Bérczy** ceru pe ziua adunării miliție. Sâmbătă și eși la Aleșdi un escadron de husari sub comanda căpitanului **Nedeczky**.

Sosi ziua adunării. De pe la amiază începură a se aduna oamenii în piața dinaintea casei comunale. La 2 ore și ceva apărură și corifeii kossuthiștilor avocatul **Dr. Stocker**, contracandidatul lui **Tisza** la Ugra, **Dr. Adorján** (odinioară **Auspitz**) contracandidatul lui **Ioan Pap** la Ceica, **Kerekes**, avocat în Aleșdi, preotul român **Domocos** din Bratca și câți-va ovreași maghiarizați.

Dr. Stocker n'avu vreme să-și rostescă discursul. Abia îngânase câte-va fraze și tabăra

* Dela corespondentul nostru care a fost martor al celor petrecute.

NAPOLEON BONAPARTE.

(Urmare).

Dar ca Englezii să-l lase nesupărat în posesiunea Egiptului, asta n'o putea spera cu nici un preț. În ziua de 1 August admiralul Nelson apărură cu 14 fregate englezești înaintea portului din Abukir, unde ancora flota franceză. Cei surprinși, nefiind pregătiți pentru luptă totuși răspunseră zdravăn la focul corăbiilor engleze. Bătălia continuă până noaptea târziu. Seara la zece corabia admiralului francez căzu pradă flacărilor și sări în aer. În zadar se bat celelalte; soarta luptei era decisă. Aproape întreaga flotă franceză a fost nimicită. Numai două încrucișătoare și fregate le reuși să scape la Malta.

Vestea despre această lovitură teribilă făcu ca armata de pe uscat să-și piardă curagiul. Oficerii și soldații începură a se opune și doreau să meargă acasă. Singură puterea de a însufleși a comandantului era în stare să verse curagiu și rezistență în inima oștirea. „Ochii întregii lumi sunt ațintiți spre voi“, spune Bonaparte soldaților săi. „Veți muri cu glorie, ca eroii, a căror nume s'a săpat pe aceste piramide — sau încununați cu lauri, admirați de toate popoarele pământului, veți îndrepta cătră patrie.“

Moartea însă se vedea mai probabilă, ca reîntoarcerea acasă. Guvernul turcesc aduna trupe în Syria, nu voia să privească cu nepăsare cucerirea Egiptului; revolta izbucni chiar în Cairo și sângele curgea părae. După-ce Napoleon încă răscola, plecă fără întârziere spre

Syria. Flămânde și setoase, amețite de groasnică ferbințeală se țirau detașamentele franceze prin pustietate. Nenumărați cazură din șiruri de oboșală și lipsuri. Adesea-ori se luau la pâruială pentru o înghițitură din vr'o baltă mocirloasă și puturoasă.

Bonaparte își conducea oștirea șezînd pe spatele unui dromedar. El însuși nu despera Planuri mari se învîrteau în capul său. A luat hotărîrea, de-a întinde expedițiunea până la India, ca odinioară Alexandru cel Mare.

Cetatea El-Arish, situată la marginea Syriei, căzu în 16 Februarie. Peste câte-va zile și fortul Gaza. La 6 Martie ocupă cu asalt Iaffa, populația o măcelări și dădu întregul oraș soldaților, ca pradă. Adjutanții săi: **Beauharnais** și **Croisier**, salvară din măcelul general 4000 de arnăuți, cari aparțineau garnizoanei orașului și depuseră armele. „Ce să fac cu ei?“ — strigă enervat Bonaparte. „N'am provizium, cu cari să-î nutresc, nici corăbi, ca să-î transportez la Egipt“. Și porunci să-î împuște pe toți cei patru mii de oameni.

Executarea prizonierilor desarmați rămâne pururea o pată în vieța lui Napoleon Bonaparte, ori-cum încerca el esplicarea și scuzarea acestui lucru Poate, că voia să dea exemplu înfricoșător altora. Însă nici asta nu folosi intru nimic. Garnizoana turcescă dela St. Jean d'Acre a respins cu atâta mai îndărătnic ori-ce provocare pentru a se preda. Două luni de zile asedia cetatea aceasta Bonaparte fără să obțină vr'un rezultat și în fine armata franceză, decimată de alcum și de coleră, fu nevoită a începe retragerea cea tristă la 20 Mai.

Toți caili erau ocupați din partea răniților și bolnavilor de coleră. Bonaparte dădu porunca: cine își poate mișca picioarele, să meargă pe jos „N'ai auzit ordinul?“ — se răsti cătră staularul său principal. „Fiecare merge pedestru, eu în frunte“. Și nici nu făcea excepție. În spitalul dela Iaffa zăcea o grupă de bolnavi, pe cari nu-î puteau duce deja mai departe. Spre a nu ajunge pe mâna dușmanului, i-au adormit pentru vecl.

Mersul triumfal, ținut la sosirea în Cairo, nu înșelă pe nimeni. În curînd se răspândi vestea, că oștirea turcească a debarcat deja în Egipt. Lângă Abukir, chiar acolo, unde a perit flota Francezilor, avu acum loc ciocnirea de uscat. 10.000 Turci se înceară în valurile mării, celalți căzură sau deveniră prizonieri. Meritul acestei victorii strălucite se cuvine în mare parte generalului **Murat**, ai cărui călăreți s'au luptat cu o vitejie admirabilă.

Aceasta fu ultima bătălie din Egipt comandată de Bonaparte. Vestile primite de-acasă îl îngrijau foarte tare Franța îndură lovituri una după alta Italia, premiul învingerilor lui Bonaparte, a fost perdută. Armatele republicei suferiau prin toate locurile înfrângerii senzibile. Pericolelor din afară se mai adăugau și certele interne, partidele făceau intrige, ear directoriul era neputincios. Pe Napoleon îl consuma dorul de-a se reîntoarce în patrie și a lua asupra-și conducerea oștirilor.

Însă, ca să ducă cu sine armata egipteană, despre aceasta nu putea nici măcar să viseze. Englezii băgau acum mai bine de seamă și îi

de oameni strînsă în fața tribunei ridicată în mijlocul pieței începu a strîga: „*habtu patru's opt. Trdească tufulismu!*“. Inzădar încercă avocatul *Kerekes* să vorbiască, strîgătele asurzitoare nu mai conținea Demonstrația începu a deveni amenințătoare. Românii își ridicau bêtele către cei de pe tribună: „*Nu ne trebuie patru's opt!*“!

Kossuthiștii stăteau încremeniți, apoi îl rugară pe *Berczy* să disolve adunarea, iar ei se retraseră în casina kossuthiștilor. Românii odată ațîțați erau greu de înduplecat să se ducă la vetrele lor. În vijelia de strîgăte se pierdură neuzite cuvintele căpitanului *Nedeczky*:

— *Duceți-vă acasă!*

Mulțimea stătea nemișcată. Se comandă atacul husarilor postăți în dosul tribunei. Escadronul de husari dă năvală spre mulțime, aceasta se retrage către pod, o parte trece podul, ceilalți se perd în ulițele ce dau în piață. Un țeran dădu cu o peatră în căpitan. Acesta își scoase revolverul, dar nu împușcă. Alți țerani îl lovește peste mână încât îi scapă sabia, în clipa următoare însă și țeranul cade cu capul crepat de sabia unui husar. Un moment piața e goală, dar numai decât revine mulțimea din ulițe, de peste pod, din casele dimprejur, din crișma mare, tot mai amenințătoare. Înaintează spre tribună, în frunte cu un bărbat sdravăn, înalt, voinic ca un stejar, *Flore Archis*, dela Lugoșul de jos, om cu stare bună și conducător socialist. Husarii nu mai sunt în stare să înfrâne mulțimea. Cei 16 geandarmi se așează în fața tribunei și formând două rînduri, cu baioneta plecată pornesc spre mulțimea, ce iarăși se adunase în fața crișmei. Înaintează paș de paș, și mulțimea paș de paș se dă îndărăt, cu fața înspre geandarmi, învîrtind bêtele, sbierînd, urlând. *Flore Archis* e tot în frunte. Sergentul de gendarmerie *Resch* e în fața lui. El lovește cu patul puștii. *Archis* scoate revolverul și trage în sergent. *Resch* se clătina.

— *Foc! M'au împușcat!* — le strîgă jandarmilor și trăgând și el 3 focuri de revolver, dintre cari unul îl omorî pe *Archis*, care căzu mort la pămînt.

Scenele ce urmară nu se pot descrie. Jandarmii au tras cu totul 56 de focuri. Ropotul puștilor se amesteca cu țipetele celor răniți. O învâlmășală de nespus se iscă. Și jandarmii trăgeau într'una în carne vie. Mulțimea n'avea în cătrău să fugă, căci la spate calea le era închisă de șirul de case. Cei răniți cădeau cu fața înainte; nime n'a fost care să fi fost lovit în dos...

La 3 ore piața era goală. Numai înaintea crișmei zăceau în șir lung morți și răniți d'avalma. Numărul lor e îngrozitor. La fața locului au murit 23, ulterior au mai murit 7. În

spitalul din Orade zac 30 greu răniți, iar numărul celor mai ușor răniți întrece sută.

Acum iarăși e liniște pretutindeni. Comunele din jur însă sunt ocupate de miliție, care încă Duminecă a plecat la Aleșdi.

Dacă e să ne dăm seamă de autorii morali ai vîrsării de sînge dela Aleșdi, nu putem învinui nici jandarmaria, dar nici mulțimea amăgita și ațîțată. Vina o poartă în rîndul întâi socialiștii ovrei.

Socialiștii ovrei *Ehrenfeld*, *Sonnenwirth-Silberstein* (din Orade și *Pakus* din Telegd, acești doi din urmă deținuți în Aleșdi, cutriera-seră în zilele din urmă comunele, să ațîțe mulțimea contra Kossuthiștilor. La îndemnul cui? Răspund în locul nostru faptele: *organizarea kossuthiștilor nu s'a putut face.*

DIN ROMÂNIA.

Felicitări. Di președinte al consiliului D. Sturdza prezentând Mercurii M. Sale Regelui, cu ocaziunea dublei aniversări, felicitările guvernului, a rostit următoarea cuvîntare:

„Sire,

„Toată țara e astăzi în picioare, îndreptînd privirea sa recunoscătoare spre Majestatea Voastră și înălțînd ruga sa ferbinte către A-Tot-Puternicul pentru Majestatea Voastră.

„Ați pus piciorul pe pămîntul românesc în floarea tineretilor, pătrunzînd însă cu o rară prevedere țelurile de ajuns și dificultățile de învins. Adese dificultățile păreau neînlăturabile dar răbdarea Voastră le-a biruit. Ţelul sta la început în depărtare, însă perseveranța muncii Voastre l'a apropiat peste toată așteptarea, până ce a fost atins și s'a creat România în înalta pozițiune de care se bucură acum de a fi un reazăm sigur al nizuințelor pacifice ale națiunilor. Iar peste toată munca Voastră a domnit seninătatea simțămîntului înalt al bine-lui ce era de fundat și al datoriei ce era de îndeplinit.

„Astfel a-ți strîns împrejurul Vostru întreg poporul în muncă harnică și înălțătoare pentru a patriei mărire și propășire. La pragul vieții mai înaintate puteți privi cu satisfacere cum poporul român Vă încunjură cu credință și cu dragoste, mîndru de a fi condus de un Rege bun, înțelept și viteaz.

„Depun la picioarele Majestatei Voastre expresiunea devotamentului țarei, rugînd pe Dumnezeu, care a binecuvîntat silințele Voastre cu o domnie lungă și glorioasă, să reverse

toate harurile Sale asupra Majestatei Voastre, asupra Familiei Regale și asupra Regatului Român.“

*

Bucureștii! Iată, după date culese de la serviciul statistic al ministerului de domenii, mișcarea populației Bucureștilor, pe anul 1903:

Căsătorii efectuale 1561.

Dintre cei, căsătorii 2283 sunt români și 839 străini.

Divorțuri înregistrate 198.

Născuți 7954, dintre cari 4093 băieți și 3861 fete; 6268 ortodocși, 1070 mozaici, 377 catolici, 209 protestanți, 29 armeni și 1 de altă religie.

Morți: 6526, dintre cari 3511 de sex masculin și 3015 de sex feminin; 5289 ortodocși, 620 mozaici, 383 catolici, 169 protestanți, 7 mahometani, 33 armeni și 25 de alte religii.

Rezultă un excedent de 1428 născuți, dintre cari 582 de sex masculin și 846 de sex feminin; 991 români și 437 străini.

Telegrame.

Budapesta, 29 Aprilie. Fenyő Sándor (fost Fink, ovreiu), director al ziarului kossuthist „Egyetértés“, care fugise d'aici după ce se văzuse primejdut că are s'ajungă în temniță din pricina destrăbălării nespuse a vieții sale, a fost prins în Elveția.

În scurtă vreme el va fi readus și dat în judecată pentru atentat la bunele moravuri și violarea mai multor fete minore. „Magyar Szó“ spune că poliția cunoaște 50 casuri de asemenea violări, făcute mai ales asupra fetelor sêrace. El avea camere închiriate în apropierea școlilor de fete, unde cu multă perversitate își înșela victimele.

Varșovia, 29 Aprilie. O bandă înarmată a atacat pe drumul ce duce la *Dvorsk* pe secretarul șefului poliției secrete, pe adjutant și doi polițiști. Pe cei doi dintâi i-a omorît ear ceștia-lalți au fost greu răniți. Patru din bandă au fost prinși.

închideau drumul Rămăneea decî numai un mijloc: a părăsi Egiptul singur, evadînd.

Comanda trupelor o lăsa celui mai viteaz și merituos general, lui Kleber, cu toate-că acesta se ținea între inimicii săi personali. După aceea luînd cu sine vre-o câțiva oameni credincioși, fără știrea soldaților se imbarcă pe o corabie și înconjurînd norocilor încruciaștoarele engleze, sosi la mijlocul lunii Octomvrie 1799, în Franța.

V.

Sieyès și Bonaparte. Impotrivirea generalului Bernadotte față de planul lui Napoleon. Pregătirile. Lovitura de stat din 18 Brumaire. Guvernul celor trei conșuli.

Directorii în loc de a împușca pe generalul, care și-a părăsit armata, îl primi într'un mod lingușitor. Fugirea lui dela datorie nu a socotit-o de păcat. Marea parte a națiunii se bucura auzînd, că s'a reîntors și îl salută ca pe un mîntuitor, care va conduce stindardele publice din nou spre glorie și va curăța patria de dușmani.

Bonaparte, îndată ce a sosit, recunoscî situația gravă și hotărî, să se folosească de ea. Ideile republicane s'au mai domolit, ear opiniunea publică dorea în locul directoriului neajutorat un guvern energic. Chiar și între membrii guvernului erau doi: Sieyès și Roger-Ducos, cari își băteau capul, cum să răstoarne constituția republicană actuală. Mulți dintre mi-

nistrii urmăreau scopurile lui Sieyès. În casa de sus, adică a seniorilor, majoritatea era câștigată pentru Sieyès. Filosoful, care pe timpul furtunilor revoluționare pîn'acum se ascundea din valurile politice, plănua o conjurație și voia să pună în fine el mîna pe puterea statului.

Crezuse, că găsește în persoana lui Bonaparte un instrument oportun. Avea de gînd să se servească de el numai la executarea loviturii de stat și spera, că prin ajutorul autorității sale va impune lesne acestui simplu soldat, despre care nu presupunea o calificare politică. De altfel cei doi bărbați, Sieyès și Bonaparte, se desprețuiau și urau reciproc; totuși simțeau, că vor fi avisați la serviciul unuia față de celalalt.

Membrii ceilalți ai directoriului bănuiau, că se pregătește vr'un atentat și voiau să-l deparțeze pe Bonaparte din Paris. L-au invitat a lua comanda orî-cărei fel de oștiri, care îi va plăcea. El însă răspunde disgresiv scuzându-se cu sănătatea zdruncinată.

Generalii aflători în Paris declarară, că sunt gata de a sprîgini pe Bonaparte la răsturnarea directoriului și a constituției republicane.

Comandantul suprem al armatei dela Rhin, Moreau, cel mai renumit general după Napoleon, de-asemeni se învoi. Numai neschimbatul republican, Bernadotte, nu putu fi făcut ca să colaboreze. Cumnatul lui, Iosif Bonaparte, adevărat, că îl duse în 18 Brumaire la frate-séu Napoleon, dar încercările acestuia de a-l convinge rămăseră fără rezultat.

„Nimeni nu mai poate suferi directoriul d-voastră, constituția e hodorogită; casa trebuie măturată și e de lipsă, ca să se dea altă direcție guvernului. Imbracă-ți uniforma și aide. Nu conta nici pe Moreau, nici pe Beurnonville, sau la alți mareașali, cari sunt de aceleași idei politice, ca d-ta. Dacă vei cunoaște mai bine oamenii, o să vezi, că promit mult, însă nu fac decât puțin.“

Bernadotte răspunde, că nu voiește să ia parte la nici o răscoală. Bonaparte îl rugă acum deja, ca cel puțin să rămăie neutru.

„Ca cetățean voi păstra liniște,“ replică severul republican, pe care mai târziu nimic nu-l împedecă de-a deveni rege, — „dar dacă primesc din partea directoriului ordin, atunci o să procedez împotriva răsculaților, fie acia orî-cine.“

Bonaparte își înecă eruperea mâniei vehemente și probă încă-odată să-l convingă pe bărbatul, a cărui opunere ar fi putut cauza mare încurcătură.

Intr'aceasta consiliul seniorilor, cu țintă de a da loviturii de stat, ce va urma, oareșicare formă legală, numi pe generalul Bonaparte de comandantul principal al puterii armate din Paris și împrejurimi, mutînd tot-odată reședința corpului legislativ dela Paris în Saint-Cloud.

(Va urma).

Traducere după Áldor I. de: *Mireca*.

Pentru țeranii din România.

Actualul guvern român, în fruntea căruia se află d. D. Sturdza, a propus ear Camera României a votat o lege menită a aduce mult bine țărânilor. Eată discuția ce a precedat în Cameră votarea acestei legi:

Discursul d-lui V. Lascar.

V. Vasile Lascar, (aplauze): Sunt convins că aplauzele d-voastră vor face să dispară ultimele speranțe ale opoziției că ar exista neînțelegeri în sinul partidului. (Aplauze). Ne urmăm calea, noi partid național liberal, fără șovăire, uniți în jurul șefului nostru. (Aplauze). Programul nostru ne este scump, căci grație lui am învins oligarhia și am ridicat pe țeranul român. (Apl.). Programul este pentru noi, ceea-ce este drapelul pentru soldat. (Apl.).

Oare această reformă ne-a fost dictată nu mai de ambițiunea de a înscrie o lege la activul partidului liberal? Nu. Ne-a îmboldit un lucru superior: dragostea de țeran. Am convingerea că am făcut prea mult pentru orașe și prea puțin pentru satele noastre. În orașe ne plimbăm pe trotuare de asfalt, cu lumină electrică, pe când țeranii n'au nici șosele, sunt în mizerie. Și cu toate acestea, pe când populațiunea orașelor este abia de 1 milion, aceea a satelor noastre este de 5 milioane. (Aplauze).

România nu poate spera să joace rolul pe care este în drept să-l aibă, pe malurile Dunărei, decât când se va bizui pe o populațiune numeroasă, sănătoasă, și într-o bună stare.

Populațiunea noastră rurală suferă de multe rele, sociale și economice. Am căutat să îndreptăm parte din ele.

Nu ne-am închis în cabinet și de acolo n'am copiat vr'o lege străină, ci am întocmit o lege care să fie conformă cu nevoile noastre. Am studiat comuna rurală în toate fazele, făcând apel la toți specialiștii, la toți oamenii în măsură de a contribui cu experiența lor, prefecți, ingineri, consilieri județeni, etc.

Ni s'a spus că am făcut rău că am expus starea comunei așa cum este. Dar, dacă am fi ascuns ceva n'am fi înșelat pe nimenea de cât pe noi înșine.

Starea celor 2900 comune ale noastre este cât se poate de rea. Unele dintre ele, cum am arătat și în expunerea de motive, n'au de cât 500 de lei venit! Ce organizație poate avea o comună cu acest slab venit? Abia un sfert din numărul total al comunelor au resurse suficiente, pentru a putea face față multiplelor cheltuieli care se cer de organizațiunea comunală.

Gradul de cultură, al primarilor și al notarilor noștri este foarte înăpăoiată; binefacerile instrucțiunii nu și-au produs încă roadele în comunele rurale: să sperăm că în viitor, cu organizația puternică a tinerimintului, acest rău va dispărea.

Eu nu am zis că acești funcționari nu sunt cinstiți, ci că nu au instrucțiunea necesară pentru a-și îndeplini multiplele atribuțiuni ce le dau diferitele legi și regulamente, 118 la număr! Și să ne mai mirăm că toate aceste legi rămân neaplicate. Credeți d-voastră că e ușor lucru să fi șef al poliției comunale și să cunoști bine legea poliției?

Eu nu cunosc funcționar care să fie încărcat cu așa de mari responsabilități ca primarul rural, care devin cu atât mai mari, cu cât este mai puțin pregătit pentru a le face față.

Tot ca și astăzi, se impută legii dela 1886 că este reacționară; acuma, această lege este considerată ca liberală prin eselență. Chiar la acea epocă, Kogălniceanu nu constata că primarul este incapabil de a-și îndeplini funcțiunea.

Cât privește notarul, el este o adevărată calamitate. (Oratorul cetește o monografie a unei comune rurale, făcută de învățătorul din comuna Bogdănești, în care se arată că nu există administrația în aceea comună, ear notarul, un pușcăriaș face abuzuri de necrezut.

Singuranța nu există la țară. Dacă nu se făptuiesc mai multe crime și furturi, e că ne păzește Dumnezeu, și pentru că firea țeranului român este liniștită și cinstită! (Aplauze). Furturile de vite sunt o calamitate, ear replantarea vitelor este împiedecată din cauză că peste noapte sunt furate. Strejiile sunt rău organizate. Sunt făcute de oameni care au muncit toată ziua și care

noaptea sunt prea obosiți pentru a putea să-și îndeplinească bine datoria.

După patru-zeci de ani de regim comunal, sub imperiul legii dela 1864, n'am ajuns ca fie care sat să-și aibă Casa sa comunală. Tot același lucru se poate spune de școli, care a fost clădite mai mult de Casa școalelor, ear nu de comune.

Legea dela 1864 mai prevede ca fiecare sat să aibă biserică. Ar trebui să avem 10.000 de biserici, căci atâtea centre de populație avem. Avem numai 6600 de biserici; ori-ce comună din lume trebuie să aibă școală și biserică, — noi n'avem.

Pentru săraci și infirmi, pentru incendii, pentru pază, comunele noastre n'au făcut nimic, de și legea dela 1864 prevede toate aceste lucruri. Așa dar dela 1864 nu s'a putut face nimic, și suntem chemați să vedem dacă putem îndrepta această stare dezastruoasă.

În privința drumurilor, n'avem decât 18.000 de km. de drumuri, în starea cea mai mizerabilă, cu toate zilele de prestație ce sunt prevăzute de lege.

Dar oare, cel puțin, țeranul e sănătos? La orașe avem ilustrități științifice pe terenul medical. La țară, starea sănătății publice e deplorabilă, ori-ce ar spune cei care au afirmat aci contrariul. Tabloul meu din expunerea de motive a fost făcut după rapoartele medicilor care sunt în măsură de a cunoaște situația. Populația noastră ar trebui să crească pe fiecare an cu cel puțin 100.000 de suflete, pe când ea nu crește în realitate decât cu 80.000. Țeranul român e prolific căci el zice că „copilul e bogăție la casa omului.“

Aci este o chestie de mare interes național. Suntem 6 milioane, ar trebui să fim 12 milioane; ce țarie, ce situațiune am avea atunci!

Îndată ce se întâmplă o epidemie, ea nu încetează de cât atunci când nu mai este nici un copil care să moară! Într'o comună am văzut că scarlatina a secerat pe toți copiii. La Greaca, primarul mi-a spus în tonul cel mai firesc din lume: „nu mai avem copii, căci a fost scarlatina în sat.“ E înfrustător. Trebuie să facem să înceteze odată această stare de lucruri. Pelagra, sifilisul, tuberculoza, fac ravagii îngrozitoare. Chiar la munți, sunt bolnavi de tuberculosă.

Nu sunt școale, drumuri, biserici, sănătate! Și cu toate acestea comunele rurale contribuiesc cu 21 de milioane la budgetul statului, pentru a nu avea nimica în schimb.

Ce am făcut noi? Un proiect de lege de reorganizare comunală. Poate că ar fi trebuit să facem numai pur și simplu o lege comunală, după cum au remarcat d-nii Missir și T. Ionescu, — dar am crezut că e mai bine să o facem mai completă. Am crezut că trebuie să fac apel, pentru întocmirea acestei legi, la toți oamenii de bine, fie liberali, fie conservatori, fără amor-propru rău înțeles.

Una din cauzele pentru cari comuna este săracă, este că patrimoniile lor au fost risipite. Am fost nevoiți să prevedem în lege modul cum comuna va intra în posesiunea bunurilor sale.

În chestia drumurilor, ne-am spus că trebuie să avem 58.000 km. de drumuri, și am căutat să stăpânim abuzurile care se făceau cu executarea zilelor de prestație. Despre această importantă chestiune n'am auzit nici un cuvânt de critică: deci dispoziția e bună.

Am regulat paza în comună organizând în mod detaliat, atât prin geandarmerie, cât și prin oameni din comună. Nici aceasta nu s'a criticat.

Ne-am ocupat de chestia sănătății publice. N'am făcut-o eu singur, ci în urma consiliilor date de corpul nostru medical. „Doctorul cel mic“ cum zic țeranii agentului sanitar, va aduce servicii însemnate; tot astfel și moașele. S'a glumit pe socoteala acestor funcționari dar nimeni n'a criticat serios, dovadă că organizația sanitară este bună.

S'a organizat serviciul poștal, care lăsa mult de dorit; am organizat serviciul veterinar, care e foarte important nici aci, nici un cuvânt de critică.

Cinci părți din lege cari au fost socotite ca bune; guvernul poate fi satisfăcut.

Dar ce a fost criticat? Eu, când am făcut legea, mi-am spus că trebuie să țin seamă, atât de constituție, cât și de programul liberal. Avem în țară 2.900 de comune, dar avem 10.000 de centre de populație. Satele, cu sfatul lor sătesc,

au existat mai de mult. La 1864 Kogălniceanu a transformat satele care existau mai înainte, în cele 2.900 comune. Dacă este adevărat că o țară nu se poate desvolta de cât dacă se desvoltă viața comunală, apoi atunci noi am făcut o operă bună, chemând la viața publică 10.000 de sate. Sunt sate, care se găsesc la 10, la 15 și 20 km., de comuna de reședință, și cu toate că au o populație însemnată, sunt lipsite de viața comunală. Are nevoie omul de un act? Face 15 km. de drum. Îi moare un copil? Trebuie să facă un drum de 15 km.? Face un contract, are o mică pricină, o vită închisă la obor, un delict, etc. trebuie să facă 15 km. de drum. Nu vedeți că este absolut necesar să ne întoarcem la tradițiile acestei țări, și să dăm o organizație satului.

S'a criticat organizația satului, în deosebi de d. Marghiloman. Am fi putut zice: fie-care sat să constituie o comună, dar în acest caz am fi dezorganizat comuna, organizând satul. I-am dat dreptul să delibereze, să i-a hotărâri, să le supui consiliului comunal, iar când acesta nu le va lua în samă, să le înainteze consiliului județian. Aceasta nu însemnăză nimic? Am făcut operă însemnată de descentralizare dând delegatului satului mai multe atribuțiuni. Sunt convins că crearea sfatului sătesc este o operă eminentemente liberală și de descentralizare (Aplauze).

Di Moruzzi ne spune că primarul nu își face datoria fiind influențat de proprietarii din localitate. D-sa a fost multă vreme prefect, la Droboiu, dar n'a trecut nici odată prin Mireanca și Codreni, căci alt-fel ar fi văzut că era drept să se construiescă o școală în ultimul cătun, care era mai populat și lipsit de acest focar de cultură. În ce privește ocolul pe care l'ar fi făcut șoseaua pe la proprietatea mea, cei 200 de metri ai d-lui Moruzzi i-am construit eu și nu aș fi putut destitui pe primar pentru motivul că nu mi-ar fi satisfăcut cererea, după-cum a afirmat di Moruzzi.

Eu sunt pentru examenele de capacitate în funcțiunile administrative. D. Take Ionescu, care era contra, trebuie să fie acum de aceeași părere, de oare-ce utilitatea lor este dovedită prin faptul că un fost prefect conservator nu știe că șoselele județene nu se construiesc de primari, ci de consiliile județene! (Aplauze, ilaritate).

Am organizat satul. Dar ce facem cu comunele cele mici, cele 75 la sută din comunele noastre care n'au mijloace suficiente? Am crezut că nu este nici un inconvenient să unim între ele aceste comune, pentru a putea face față cheltuielilor. Nici aci n'am procedat din cabinet. Am studiat, prin ajutorul inginerilor județeni, la fața locului, condițiunile locale, și am făcut 1300 de comune, cu o organizațiune comunală puternică. Am micșorat distanțele între reședința comunei și sate, neținând nici o socoteală de interesele personale, ci numai de cele ale comunelor. Am prezentat proiectul de lege în Senat, și credeam că o să treacă, negreșit nu fără greutate.

Țin să fac o constatare. Toți cei care au atacat legea, dela 15 Noembrie până acum, n'au făcut-o din motive personale, ci numai din adâncă lor convingere că legea nu este bună. În Senat mi-s'a imputat că comunele nu se crează prin legi, că comunele au viața lor proprie, care nu poate iarăși să fie stinsă prin lege. Dar actualele 2900 de comune au fost create tot prin lege, în mod artificial. Singurul organism care nu poate fi creat în mod artificial, este satul.

Ni-se obiectează că am făcut prea mulți inspectorii comunali. Sunt prea mulți 400, trebuiau numai 200 — zice d. Take Ionescu. De ce 200 și nu 400? Care e criteriul d-lui Take Ionescu?

În realitate am suprimat pe subperfecții actuali, cari sunt niște clienți, fără nici o condiție de capacitate. Numărul de inspectorii comunali, fixat de noi e absolut necesar, în urma studiilor făcute asupra situației în țară.

Arată cum proiectul de lege nu știrbește autonomia comunală. Primarul nu poate fi destituit de cât în anumite cazuri. N'am știrbit de loc atribuțiunile primarului, legea aceasta putându-se considera și mai descentralizatoare ca cea din 1887.

Nu e lege din lume, care să fie mai descentralizatoare. Totuși dacă la discuția pe articole vi-se va părea vre-unul prea restrictiv, primesc modificarea lui, după-cum am declarat, nefăcând vre-o chestie de ambiție.

La ora 6 și jum. se dă cuvântul d-lui D. Sturdza.

Discursul d-lui Sturdza.

D. Dim. Sturdza prim-ministru, zice că va fi scurt deoarece legea a fost dezbătută din toate punctele de vedere.

S'a zis că guvernul s'a depărtat și de principiile constituționale și de cele liberale.

Eu cred, că aceasta a provenit pe de o parte dintr'o confuzie de idei, iar pe de altă parte din pricină că proiectul de lege n'a fost bine examinat.

Și acest lucru îl vedem în Anglia.

D. Dim. Sturdza crede că legea e descentralizatoare și va determina o dezvoltare a comunităților.

Oratorul arată, cum liberalii au urmărit de aproape, punct cu punct, punerea în practică a programului dela Iași.

Cu acest prilej primul-ministru declară că e pentru inamovibilitatea tuturor funcționarilor statului.

Termină, spunând că deputații mergând la urnă și votând legea pot fi cu conștiința împăcată, că au făcut o lege bună. (Aplauze prelungite).

Rezultatul votului.

Discuția se încheie și se procedează la votarea luării în considerație.

Votanți	105
Pentru	85
Contra	16

Aplauze prelungite acoperă proclamarea rezultatului votului.

Sărbarea lui Ștefan-cel-Mare.

Comitetul central executiv studentesc din Cernăuți, a lansat următorul „Apel“ către studențimea română din toate părțile:

Copii răzleți ai mândrei noastre nații
De mai trăește 'n voi simțire vie
Veniți atunci și vă cunoașteți frații.
Sădiți în inimi vechea bărbăție,
Avinturi mari, eterne aspirații
Și numele pe veci slăvit vă fie!

Fraților,

Patru secole au trecut de când zidurile mănăstirii Putna au primit trupul celui mai mare erou al românilor, al cărui geniu a făcut din mica Moldovă în decurs de jumătate de secol o forță neinvinsă, de care se sfârmau oștirile țerilor vecine.

Din Suceava a cărmuit Ștefan-cel-Mare numai Moldova, din Putna geniuul său conduce întreaga românie.

Departate de sgomotul lumii, ascuns în umbra codrului doarme Ștefan. Numai rugăciunile călugărilor și vre-un pelegin, care a venit să depue pe mormântul eroului tributul său de pietate, întrerup liniștea lăcașului.

Primul domnitor, care a reînviat în pieptul Românului spiritul războinic al strămoșilor români, primul domnitor, care a întors de atâtea ori vijelia otomană câștigându-și numele de apărător al creștinătății, — figura lui Ștefan-cel-Mare se rădică ca un far luminos în întunericul general ce domnea pe timpul său.

Papa dela Roma, capul creștinătății apusene i-a recunoscut virtuțile ostășești și faptele mărețe, și numai invidia și intrigile dușmanilor lui Ștefan-cel-Mare l'au împiedicat de a-i acorda sprijinul necesar promis de atâtea ori, spre a putea duce la un rezultat bun lupta începută.

Român viteaz și-a ridicat cetăți mărețe, creștin evlavios a durat mănăstiri strălucitoare.

Faptele lui războinice și pietatea lui față de credința strămoșească i-au câștigat numele de Bun și Mare iar în istoria națională nu există pagină mai frumoasă decât a marelui Voevod credincios țerei, credincios bi-ericeii. Nici una din figurile noastre din trecut nu e atât de bine cunoscută întregului popor român ca mărețea arătare a acestui domnitor, despre care își povestesc și copiii. Multe legende și poezii i-au păstrat amintirea și i-au răspândit gloria, și cât va mai via sufletul de Român pe rotogolul pământului va rămâne sfântă amintirea acestui erou între eroi.

Patru sute de ani se împlinesc în anul acesta de când a dispărut dintre vii acela, înaintea

cărui tremurau oardele păgâne și cetele vrăjmașe și la a cărui glas se adunau cetele lui vitejești — puține la număr dar însuflețite de un sentiment greu de biruit, de sentimentul datoriei sfinte către țeară și neam.

Luminoasă ni se arată înaintea ochilor noștri sufletești din nou figura acestui semizeu, și cu ocaziunea acestei aniversări voim să reînviem glorioasele fapte ale eroului nostru prin un pelerinaj la lăcașul de veșnică odihnă a osemintelor pământești a acelei ce neperitor e pentru noi.

Reamintindu-ne mărețe fapte ale eroului și viața plină de pilde și fapte frumoase ale strămoșilor noștri ne vom întări conștiința, și vom oțeli puterile.

Asociați-vă deci dară, iubii frați, la acest act de pietate adus memoriei celui, a cărui geniu în veci plutească asupra poporului român.

Gavril Gușetu,
secretar.

George Tofan,
președinte.

Vasile Vitencu, Traian Brăilean, N. Bălan,
Ioan Berariu, G. Boca, V. Bodnărescu.

Cernăuți, 1 Martie 1904.

Părerea unui rus asupra războiului.

Literatul rus Nemirovici Dancenکو, corespondentul din Port-Arthur al ziarului „Ruskoie Slovo“, compară în ultimul său articol războiul actual cu cel din 1877.

„Războiul dela 1877 a fost mult mai ușor, decât cel de astăzi, zice Nemirovici. Înainte de toate, din Moscova puteam sosi pe Dunăre în patru zile la Giurgiu. În războiul actual numai până la Irkutsk, călătorind cu statul major al lui Kuropatkin, mi-a trebuit 15 zile, iar până la Port Arthur 28 de zile.

„Trupele noastre sosind în Bulgaria, erau obosite, adevărat însă, noi toți oșterii și elita armatei avurăm avantajul de a ne putea odihni în orașul european București, unde am găsit tot confortul necesar unui om civilizat.

Astăzi, cum zice proverbul: „Trei ani nu sunt de ajuns pentru a câștiga un loc“, unde să ne putem odihni.

„România situată în drumul nostru, a fost pentru noi ca o „cupă plină“. Acolo am găsit orașe, mari și mici, cu case bine încălzite și proviziuni în abundență. Cu un cuvânt trupele noastre putură găsi acolo lesne și pe un preț foarte ieftin tot ce le trebuia.

„Astăzi trebuie să ne bucurăm, când dăm de o miserabilă „fanza“ (colibă) manciuriană, în comparație cu care casa cea mai mică ar sëmăna cu un adevărat palat. Mulți dintre noi plecând din Rusia au dus cu sine corturi, spre a se scuti de zăpadă și ploaie. În Manciuuria nu găsim nici cai, nici proviziuni.

„In Irkutsk ni-s'a spus: „Aduceți baloturi întregi de conserve, căci nicăiri nu veți găsi nimica de mâncare.“

„La 1877 noi eram convinși, ca Cesar, că va fi de ajuns a vedea, spre a învinge. Astăzi conștiința publică este convinsă, că războiul va fi lung și dificil. Nu ne mai facem iluzii, și astăzi în Rusia puținii vor fi aceia, cari se obstinează a crede, că avem de a face cu un inamic sălbatic și incapabil.“

Războiul ruso-japonez.

Catastrofa lui „Petropavlovse“.

Ultima luptă navală de lângă Port-Arthur a avut consecințe dezaastroase pentru flota țării. Oceanul a înghițit într'o clipă, deodată cu mărețul „Petropavlovse“, și pe comandantul flotei, amiralul Makarov, împreună cu întregul său stat major, cu proiectele operațiilor viitoare și informațiunile culese asupra adversarului.

Imensitatea catastrofei ne poate fi măsurată, pentru moment, de cât prin doliul ce a cuprins întreaga Rusie și prin condolențele exprimate cu grabă și adâncă afecțiune de toate statele mari ale Europei.

Dacă în adevăr nu putem da seamă de situația militară momentană, creată prin pierderea încercată de flota rusă din Extremul Orient și de consecințele posibile, sau cel mult proba-

bile, ce ar putea decurge dintr'o asemenea situație, totuși nu am putea merge prea departe pe calea profeției fără riscul de a fi desminții de realitatea evenimentelor viitoare.

Cu toate acestea se pare că dorința și curiozitatea omenirii de „a citi în cartea viitorului“ înving ori-ce altă considerațiune.

Ne putem convinge de aceasta, rezumând profețiile militare, cu ocaziunea actualului război, paralel cu realitatea evenimentelor succesive.

Prima fază: Declarațiunea de război a Japoniei, atacul prin surprindere al amiralului Togo, distrugerea vaselor de război „Rertwizan“, „Cezarevici“ și „Palada“, situațiunea precară a Transiberianului etc. dau profețiilor covărgerea că: flota rusă este scoasă afară din luptă, Japonia este stăpână pe mare, de unde încheerea: întreagă armată japoneză va debarca în câte-va săptămâni în Mandșuria interpunându-se între Port-Arthur și armata rusă ce se retrage spre Nord; cu siguranță succesul războiului va fi al Japonizilor.

Faza a II-a: Intunecul acoperă mișcările Japonizilor în Coreea, cazacii lui Mișcenکو cuceră nesupărați de nimeni Nordul acestei peninsule; amiralul Togo bombardează de nenumărate ori Port-Arthurul fără efect, încercarea de a închide intrarea portului nu-i reușește; amiralul Makarov face eșiri cu flota sa până la 200 — 300 km. de Port-Arthur. Deducțiuni: Japonizii au o cultură și o pregătire militară necompletă: planul lor de mobilizare a fost greșit iar execuțiunea lui defectuoasă: Amiralul Makarov împiedică debarcarea Japonizilor la Nord de Cempulpo. De unde profeții: Armata japoneză nu se va putea concentra pe Yalu înaintea Rușilor; amiralul Makarov va avea puțința să neliniștească coastele Coreei.

Faza a III-a: Ca răspuns la profeția de mai sus 100.000 de Japonizi sosesc pe Yalu, după câte-va lupte de ante-gardă; întregul comandament al flotei ruse de la Port-Arthur este înecat în același timp cu două din cele mai puternice vase de război ruse. Profeții însă nu se descurajează de această mică nepotrivire datorită unei mine japoneze, neprevăzută în calculul probabilităților: de astă dată Japonizii, pe deplin stăpâni pe mare, vor debarca o armată la Takușan, alta la Niucivang, care, împreună cu acea ajunsă pe Yalu, vor sili pe Ruși sau să primească o bătălie în condițiuni defavorabile sau să evacueze partea sudică a Mandșuriei: cucerire Port-Arthurului este o chestiune de câte-va zile.

Consecințele momentului sunt cu totul defavorabile pentru armata rusă. Mai întâi, din punctul de vedere material, flota rusă de la Port-Arthur este redusă la o atitudine defensivă-pasivă, atât din cauza forței de care mai dispune — numai 3 cuirasate de I clasă — cât mai ales din cauza disparițiunii comandantului și a întregului stat-major. Pentru o armată (flotă), care este constituită întocmai ca un organism viețuitor, lipsa comandantului este lipsa creierului care concepe și conduce, iar lipsa statului-major se poate asemăna cu disparițiunea sistemului nervos, a mijlocului de punere în acțiune a mușchilor, cari în asemenea condițiuni încetează de a mai trăi.

Noul comandant al flotei, amiralul Skrydlov nu va putea sosi la Port-Arthur înainte de 20 — 30 zile. Comandantul ad-interim nu cunoaște proiectele amiralului Makarov, cari au dispărut odată cu autorul și depozitarii lor mintali; deci nu mai poate fi de o vorbă continuitate în acțiunea flotei ruse. De altminteri, ultimele telegrame, această flotă ar fi primit ordinul să nu părăsească Port-Arthurul până la sosirea noului comandant.

Consecințele morale par a fi mult mai importante.

După organizațiunea modernă, armata se identifică cu poporul, și rar se găsește un popor mai superstițios de cât poporul rus.

Ori, catastrofa lui „Petropavlovsk“ și modul cum a perit unul din cei mai valoroși și mai iubii generali ruși, este din acelea în care un spirit superstițios vede amestecat „degetul lui Dumnezeu“.

Ziarele străine ne-au făcut cunoscut zilele trecute starea morală a soldatului rus din Port-Arthur. El vede în adversarul său de astă-ză, în soldatul japonez, un vrăjitor. Grație însă reputațiunii amiralului Makarov, încrederei ce le inspire acest brav comandant prin temeritatea ul-

timelor sale operațiunii navale, rațiunea sănătoasă începuse a alunga superstițiunea din spiritul lup-tărilor ruși.

Însă cu atât mai multă influență morală a avut catastrofa lui „Petropavlovsk“ asupra garnizoanei din Port-Arthur, cu cât încrederea ce pusese în bravul general dispărut era mai mare, cu cât credința că vrăjitorii japonezi sunt cauza fatală a acestei pierderi considerabile va cuprinde spiritul garnizoanei ruse.

Noul comandant, amiralul Skrydlov s'a format la aceeași școală ca și predecesorul său, la școala datorită celebrului Suvarov, infiltrată în spiritul ofițerilor ruși de vestitul general Dragomirov.

Școala factorilor morali și care pare a fi cea mai potrivită cu soldatul rus, susperstițios și lesne impresionabil.

De sigur că amiralul Skrydlov are calitățile și pregătirea pentru a ridica moralul subordonaților săi. Totuși îi va trebui un timp și fapte de război favorabile pentru a influența în mod salutar moralul soldaților săi.

Dar acest timp va constitui pentru garnizona din Port-Arthur o perioadă critică de inferioritatea morală și materială față de victorioasa flotă a admiralului Togo; în asemenea condițiuni este posibilă căderea Port-Arthurului în mâinile Japonezilor, dacă atacurile lor se vor repeta cu toată energia și bravura de care poate fi capabilă o armată victorioasă.

Zic „posibilă“ și nu „probabilă“ de oare-ce nimic nu ne poate garanta că o mână, de astă dată rusească, n'ar produce în flota japoneză o deprimare morală, care să-i oprească avântul întreprinderilor.

Fără catastrofa lui „Petropavlovsk“ flota rusă s'ar fi putut retrage în ordine în port, iar amiralul Togo ar fi fost silit să înceapă din nou seria operațiunilor ce trebuia să-i asigure stăpânirea mării.

În rezumat catastrofa lui „Petropavlovsk“ este un accident neprevăzut scăpând din calculul de prevederi al celor două adversari.

Neproducerea acestui eveniment, ar fi înțeles situațiunea aproape de o potrivă de favorabilă celor două flote adversare.

Catastrofa însă schimbă foarte mult situațiunea, mai întâi sub raportul moral, înclinând balanța cu mult în favoarea Japonezilor, apoi, sub raportul material, dând flotei japoneze stăpânirea nediscutabilă a mării.

Această stăpânire înlesnește foarte mult debarcarea trupelor japoneze pe coasta Mandșuriei la Vest de Yalu, sau chiar pe coasta vestică a peninsulei Liao-tong.

Cucerirea Port-Arthurului a devenit mai ușoară.

Torpiloarea lui „Petropavlovsk“

Până acuma această chestiune de tehnică militară a rămas cam obscură. Iată explicațiunea, foarte veridică și științifică pe care o dă „Le Temps“. Toată lumea s'a întrebat cum au putut Japonezii să așeze torpilele de blocus în vasta radă a Portului-Arthur, cu oare-care șansă ca ele să fie atinse de vasele rusești, și cum aceste vase nu le-au atins de cât la întoarcerea lor?

Se știe că pentru a intra într'un port, vasele își iau alinierea, adică se îndreaptă spre puncte așezate pe coastă perfect indicate de instrucțiunile nautice, și că cu puțină aproximație, toate vasele cari intră într'un port, trec prin aceleași puncte; harta marină a portului Arthur indică drumul pe care trebuie să-l facă vasele pentru a intra fără dificultate în canalul care duce în Port: este alinierea a două piramide situate pe colina Cailles: aceste două piramide sunt luminate în timpul nopții.

Toate vasele care intră în radă cu intențiunea de a pătrunde în port, trebuie mai întâi să caute alinierea și se îndreptează drept asupra celor două piramide, evitând ast-fel fundurile ridicate ce se găsesc pe de o parte pe peninsula Tigruului și pe de alta pe coasta Muntelui de aur. Japonezii nu puteau să ignoreze această aliniere indicată pe hărți, și să nu așeze torpilele chiar pe drumul urmat de vasele rusești.

Pentru eșirea din port, nu există aceeași precizie în drumul de urmat; îndată ce un vas care iese dintr'un port a depășit limitele fundurilor ridicate, este liber în drumul său, și o ia

spre dreapta sau spre stînga, după direcțiunea pe care vrea s'o ia. Aceasta explică că Petropavlovsk și Pobieda au putut ieși din radă fără a trece peste torpilele așezate de Japonezi, în vreme ce, pentru a se întoarce, necesitatea de a-și lua alinierea asupra celor două piramide le-a adus pe linia torpilelor.

Problema trimeterei flotei rusești din Marea Baltică pe teatrul războiului.

În Rusia se studiază mult modul cum s'ar putea întrebuița flota din Marea Baltică care e puternică pe teatrul de război, unde flota dela Port-Arthur e redusă la neputință. Calea obișnuită, pe lângă inconvenientul de a fi foarte lungă are și acela de a fi aproape imposibilă pentru o țară care nu are nici un port propriu pe toată imensa întindere din Baltica până la Port-Arthur. Până la Bjibuti, ar putea să se servească de porturile franceze pentru a se aproviziona cu cărbuni, și pentru reparațiunii eventuale, dar de acolo până la Saigon, ar fi iarăși lipsită de orice sprijin, și de la Saigon la Port-Arthur e o distanță mare.

S'a emis dar idea de a aștepta topirea ghietelor din Marea Albă și din Oceanul Siberiei pentru ca flota să înconjoare nordul Europei și al Asiei și să ajungă ast-fel pe la Nord la Vladivostok. Deși distanța nu e pe calea aceasta nici a șasea parte de aceea pe calea cealaltă, flota tot e în risc de a sosi pe cîmpul de război fără cărbuni, și navigațiunea în părțile acelea plină de ceață și de munți plutitori de ghiată e foarte periculoasă. Comerțul englez și olandez a căutat secole întregi să se servească de calea aceasta pentru a ajunge în China și deși unele bastimente au isbutit în adevăr să treacă la Nord, s'a recunoscut că calea aceea e nepracticabilă.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 29 Aprilie 1904.

— În amintirea lui George Barițiu.

Primim următoarele: Vă notificăm cu toată stima, că la 6 Maiu st. n. a. c. se va săvârși așezarea și sfințirea crucei, ridicate din partea fiicelor și nepoților fericitului George Barițiu, fost president al Academiei române și al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului Român etc. — la mormântul repausatului, aflător în cimiterul bisericii gr.-cath. din Sibiiu. Actul solemn al așezării și sfințirii va fi precedat de un parastas întru amintirea fericitului defunct.

Hateg, 1904. 25 Aprilie st. n.

Din încrederea familiei
cu deosebită stimă:

Michail Bontescu

— **Inmormântarea celor dela Aleșdi** s'a făcut Marți. Ca pe niște păgâni i-au aruncat în groapă, fără preot și slujbă bisericască. Unii dintre împușcați au fost duși acasă de ai lor, în satele învecinate și înmormântați creștinește.

A fost sfâșietor când soția primarului (birăia) din Tinod căutând printre cei morți, așezați de țigani în curtea primăriei din Aleșdi, și-a găsit acolo împușcat nu numai bărbatul, dar și pe tatăl ei. E o jale p'acolo, încât răsună valea Crișului de durerea Românilor.

— **Regina Olandei, Vilhelmina la Roma.** Din Amsterdam se comunică următoarele: Regina Vilhelmina a voit să facă împreună cu soțul ei o vizită la părechia regală, ear planul lor era, ca imediat după vizita aceasta, să facă o vizită și la papa. Deoarece însă papa Piu X s'a ținut strict de regula de pân'aci ca regina să vină la Vatican

dela ambasada olandeză și nu în trăsura regală italiană, regina Vilhelmina și soțul ei au renunțat a face vizită la familia regală italiană. Dela vizita la Vatican a abstat cu atât mai ales, cu cât presedintele de consiliu olandez, *Kuyper* este un calvin zelos, și cugetând că o vizită la pontifice ar atrage după sine urmări grave politice, drept aceea au rămas la gară, de unde peste 20 minute au plecat mai departe, fără să meargă în oraș.

— **Noul director al Timișanei.** Direcțiunea inst. de credit și economii „Timișana“ în conștelegere cu comitetul de reviziune în ședința sa plenară din 27 l. c. a numit director executiv definitiv pe dl Romulus Carabașiu, fost până acum director executiv provisor. La numirea aceasta direcțiunea a luat în considerare rodnică activitate de până acum a d-lui R. Carabașiu și zelul său manifestat față de institut având convingerea, că institutul adus eară în ogașele normale ale progresului, sub directoratul d-sale să se desvolte tot mai mult spre binele acționarilor și a tuturor celor interesați. Dorim rezultatele frumoase atât direcțiunii cât și noului director executiv.

— **Krueger greu bolnav.** Foilor parisiene li-se telegrafează din Mentone, că fostul președinte al republicei Transvaal s'a îmbolnăvit grav. Deși dispozițiunea președintelui este foarte abătută, totuși pericolul nu este iminent. Cei din jurul lui Krueger fac secret de natura morbului președintelui.

— **Pentru răniții ruși.** Ziarul „Figaro“ din Paris a luat inițiativa unei reprezentațiuni de gală în folosul răniților ruși.

Reprezentațiunea a avut un succes colosal și a fost dată sub patronajul societății „Marilor audițiuni musicale.“

Rețeta totală va fi trimisă A. S. l. marea ducă Vladimir, pentru răniți.

Cheltuelile reprezentațiunii, cari întrec suma de 25.000 lei au fost suportate de D-na contesă Greffulhe, Sarah Bernard și de dl Raul Gunsbourg.

În comitet au fost D-rele Jeanne Granier, Mathilde Salle, Claire Friché și Marie-Thérèse Piérat.

Gratie generosității organizatorilor și desinteresării artiștilor, se va putea trimite 75.000 lei la Petersburg.

Ex. Sa Contele de Nélidof, ambasadorul Rusiei, nu a putut să asiste la reprezentațiune, dar a fost reprezentat prin întregul personal al ambasadei.

Nu a putut de asemenea să ia parte A. S. Imperială marele duce Paul, din cauza durerilor știri ce primise de pe cîmpul de război.

— **Serbarea aniversării de 600 ani a nașterii lui Petrarca.** Din *Arezzo* se serie, că comisiunea pentru arangearea serbării aniversării de 600 ani a nașterii lui Petrarca pe ziua de 20 Iunie 1904. Acum a edat al treilea raport. În acesta se comunică hotărârile camerei, conform cărora și reprezentațiunea națională contribuie cu 25.000 lire spese de stat la speșele pentru ridicarea unui monument marelui poet în locul său natal. Abia se va putea ținea la 24 Iunie a. c. serbarea punerii petrei fundamentale, de oare-ce contribuțiile se fac a sila. Statua construită de sculptorii italieni din Florența *Guerrini* și *Romanelli*, reprezentând pe poet în poziție de artist, declamând din „Italia mia...“. În comitetul arangiator a intrat și *Björnson* și *Rostand*. În Paris s'a format sub președinția lui *Sardou* un comitet separat, care va aranja o serbare separată. La toate universitățile italiene s'au publicat pentru semestrul de vară prelegeri despre Petrarca, ear *De Gubernatis*, cunoscutul filolog, politician și mare literat, cunosătorul profund al lui Petrarca își va da prelegerile sale în volum.

— **„România Jună“** din Viena aranjează o serie de conferențe publice, în ordinea următoare Vineri 22 Aprilie dl Dr. Sextil Pușcariu: Ațișur

moderne. Joi 28 Aprilie dl Ioan Giurescu: Despre trecutul nostru. Joi 5 Mai dl Dr. Erast Tarangul: In drum spre Elada. Duminecă 15 Mai dl Mihail Popovici: Anul libertății 1848. Sâmbătă 21 Mai dl Ioan Scarlatescu: Richard Wagner și opera dramatică (cu ilustrații musicale). Mercuri 1 Iunie dl Dr. Iosif Popovici: Ceva din literatura română. Sâmbătă 11 Iunie dl Nicolae Dobrescu: România pitorească de Vlahuță, și Drumuri și orașe, de Iorga; paralelă. Conferențele se țin în restaurantul „La Magistrat“ Lichtenfeldgasse 3. Inceputul la orele 8 și jumătate. Intrarea 40 fileri.

— **Lissabona fără ziare.** Așa se vede, că Portugalia a devenit patria grevelor. Nu de mult comerțianții și proprietarii de vitrine au făcut grevă, așa, că în întreaga țară au trebuit închise toate boltele. Acum se anunță din Lissabona, capitala Portugaliei, că felul grevelor s'a sporit cu unul original: straițul ziarelor. În Lissabona deja de zile nu apare nici un ziar, căci *culegătorii, publiciștii și redactorii* fac straițe. Toți pretind ridicarea salariului. Ce-i drept culegătorii au leafă frumoasă: câte 6—9 *coroane* la zi, dar bieții publiciști și redactorii în cazul cel mai bun n'au mai mult de 200 *coroane* la luna! Și fiind-că culegătorii cer ameliorare, luând poziție față de redacțiunile ziarelor, și redactorii fac cauză comună cu tipografil, dar față de public, probabil pentru urcarea prețului de abonament! Deocamdată publicul se ajută cu ziare spaniole și franceze dar că până când va putea fi fără ziare *nașionale*, se va vedea în curând. Sigur va trebuie să deschidă punga, dacă va voi încetarea stărei acesteia unice și fără păreche în cronica grevelor.

— **Binefăcătoarea lui Sarazate.** Despre de curând decedata ex-regina spaniolă, Izabella lumea știe numai rău să vorbească, deși în viața ei a făcut și mult bine. Așa de pildă renumitul violinist spaniol Sarazate poate pomeni cu drept cuvânt numele reginei cu profundă recunoștință, căci ea l'a ajutat în ajungerea gloriei. Sarazate era băiat sêrac, fiul unui oficer spaniol, dar foarte talentat, și despre acest dar excelent a dat deja în frageda copilărie dovadă. Era de toți admirat, numele său ajunsă a fi cunoscut în întreaga țară. Așa înțelese și regina despre existența micului artist care a fost dus în palatul regal unde adevărindu-se faima răspândită despre talentul său, regina i-a făcut posibilă deservirea sa artistică. L'a spriginit cu bani și i-a donat o violină Stradivarius admirabilă. Pe această violină a cântat în cele mai multe concerte dela curte, ba ziaarele spaniole susțin serios, că după moartea artistului, violina are să treacă în posesiunea statului. Și poate va prinde bine guvernului, când în momente de grea încercare, cum de pildă când nemiloasa obstrucție ar băntui, să și respire puținel grijiile cele multe la acordurile sublime edate eventual de vr'un membru al guvernului.

— **Nou atentat contra ministrului preșident spaniol.** În nefericita Spanie, anarhia s'a întărit într'atâta, încât viața omului, mai ales a bărbaților de stat nu este de fel sigură. Numai decurând s'a întâmplat, că un anarchist descrețat a vultzerat pe prim-ministrul Maura la Barcelona, acum firul telegrafic vestește despre un nou atentat săvârșit contra bărbatului de stat spaniol. Anume când ministrul a sosit în capitală și se urca pe trăsură, pe drum cineva a puscat asupra lui. Plumbul însă a greșit ținta, și astfel ministrul Maura a rămas neatins. Deja pe tren era amenințat de pericol de moarte. Între stațiunile Alicante și St. Vincente, poporul ce era adunat pe dâlmă a bombardat cu pietrii considerabile trenul ce ducea pe ministru. Gendarmii cari însoțeau trenul, au tras focuri asupra atentatorilor, dintre cari doi înși au fost deținuți. O telegramă sosită în urmă anunță, că în Madrid a fost mare demonstrațiune contra ministrului la sosirea sa. Mulțimea necontentă sbera:

— Trăiască libertatea! Jos cu iesuiții! — deschizând în urma aceasta adevărat bombardament asupra augustinilor. În fine miliția a fost necesită să intervină, restabilind ordinea.

Moravuri militare germane. Locotenentul Bilsch, autorul „Micel garnisoane“ care a făcut o așa mare senzație prin zugrăvirea moravurilor germane de garnisoană, a fost liberat din închisoarea dela Strasburg, unde și-a făcut pe-deapsa.

Se așteaptă acum să tipărească o altă carte care să desvêlească noui moravuri militare inedite.

— **Sovinismul englez.** Camera comunelor a respins proiectul de lege ce i-se supusese pentru înlocuirea sistemului actual de măsurii și greutatei aflat în vigoare în Anglia, prin sistemul metric.

— **Lefurile magistraților englezi.** Eată cum sunt plătiți magistrații englezi:

Camera Lorzilor: lordul 250.000 lei pe an; fie-care din lorzii judecătorești câte 150.000. Curtea de apel: măestrii de roluri 150.000, lorzii judecătorești 125.000.

Curtea înaltă: lordul șef de justiție 200.000; lorzii judecătorești 125.000.

Judecătorii Curților comitetelor provinciale precum și judecătorii Curților metropolitane câte 37.500.

Judecătorii Curții supreme au dreptul, după cincisprezece ani de serviciu, la o retragere de 76.000 lei.

— **Carli țeri au cei mai puțini sêraci?** Suedia, Norvegia și Elveția sunt țerile, în cari sunt cei mai puțini oameni lipsiți de mijloacele de existență, cari se fie spre greutatea comunei. Mai fie care are ceva adunat pentru zilele grele și numai de tot mic e numărul acelor, cari sunt siliți a trăi din mila altora. Islanda reaceară pe locuitorii cei ospitali, de a scuti de lipsă pe sêracii cei bătrâni (cei tineri vezi bine, sunt trimiși la lucru). Fie-care plătitor de dare este recercat se dee masă la unul ori la mai mulți lipsiți, după-cum îi e starea, și pe mai scurt timp. Nerespectarea acestei recercări ori tractarea rea a astor fel de lipsiți ar fi ceva ne mai auzit și și-ar contrage mânia consătenilor. — Și în Japonia e mic numărul sêracilor; abia vine la 5000 suflete. În capitala Japoniei, în Tokio, sunt 1½ milioane de locuitori și numai 2—300 în adevăr sêraci, cerșitori. Și la noi??

— **Unde sunt cele mai multe oficii de postă?** Dela înființarea uniunii postale aniversale încă tot Germania are și acum mai mulți funcționari de toți în Germania 242.000. Numărul acestora mai că ajunge pe acela al funcționarilor germani în Statele Unite Americane: 239.000. La al treilea loc stă Anglia cu 184.000 funcționari. În celelalte state ale uniunii postale universale nici unde nu trece numărul ampoianților peste 100.000. Numărul oficianților este pentru Franca: 81.000; Indiile engleze 60.000. Austria 59.000. Urmează apoi Japonia cu 57.965, și Rusia cu 57.962 de oficianți.

În celelalte state numărul funcționarilor de postă este sub 50.000. Așa Italia are 31.000. Ungaria 22.000, Svițera 12.000, Mexico 10.000, Olanda și Suedia 8—8000, Belgia și Dania 7—7000, Argentina 6000, Spania 5.000, Grecia și Norvegia, 3—3000, Chili 2.000, Egiptul Urugnay și Bulgaria fie-care câte 1500 ampoiați. — În Statele-Unite sunt cele mai multe oficii de postă: 77.000. Urmează Germania cu 46.268, Anglia cu 22.000, India engleză cu 16.000, Rusia cu 12.000, Franca cu 11.000 în celelalte state numărul oficianților este sub 10.000 — Cele mai multe cutii pentru epistole sunt în Statele-Unite: 129.000, în Germania 126.000. Celelalte state nici nu se pot asemăna în privința asta cu aceste două state. În Franca sunt abia 68.000, în India engleză 58.000. Numărul cailor de postă este numai din puține state cunoscut. Așa de pildă în Germania numărul lor este 67.608, în Rusia 29.000.

— **Deschiderea expoziției universale din St.-Louis.** Sâmbătă în 23 l. c. ar fi trebuit să se deschidă expoziția universală din St.-Louis, dar și expoziția asta a avut parte de soarte comună expozițiilor: n'a putut fi terminată la termenul fixat. Muncitorii au fost împedecați de un viscol teribil de zăpadă. Despre noua deschidere a expoziției n'a sosit nici o informație oficioasă.

— **Concurs pentru primiri în școalele militare.** Dela ministeriul de războiu, respective cel de honvezi, e publicat concurs pentru primire în diferitele școale militare. Anum:

I. Cu termin până în 15 Maiu st. n. pentru primiri în cursul prim în academiile și școalele reale militare: a) la 65 locuri în academia din Viena și în cea din Wiener-Neustadt (20 locuri erariale stipendiate din partea statului ungar și 10 parte cu taxă pe jumătate, parte stipendiate din fundațiunii făcute de persoane private); b) La

116 locuri în școalele reale (70 stipendiate erariale, 30 stipendiate de statul ungar, 14 parte cu taxă întreagă, parte taxă pe jumătate, parte stipendiate din fundațiunii făcute de persoane private). Pentru primire la locurile stipendiate din fundațiunii private termenul de concurs e 30 Aprilie st. n. (nr.-min. de h. 18904/904).

II. Cu termin până în 15 Maiu st. n. la 420 locuri în instituttele de creștere pentru orfanii de oficeri, în școale reale militare, în două academiile militare și în instituttele de creștere pentru fice de oficeri. (Pentru primire la locuri stipendiate termenul e 30 Aprilie). Nr.-min. de honvezi 17001/904.

III. Cu termin până în 15 Maiu st. n. la 50, respective 55 locuri în școala reală superioară reg. ung. de honvezi și academia de honvezi Ludoviceană (parte gratuite, parte cu taxa pe jumătate, parte cu taxă întreagă) nr.-min. de h. 16701/904.

IV. Cu termin până în 31 Iulie st. n. la 50 locuri pentru cursul prim al academiile de marină din Fiume (parte gratuite, respective stipendiate, parte cu taxă pe jumătate, parte cu taxă întreagă) Nr.-m. de h. 15744/904.

Concursele per extensum, împreună cu condițiunile de concurs, stau la dispoziția interesatilor la oficiile pretoriale și la magistratele orășenești.

— **Serate de ale meseriașilor români.** În 31 Martie n. a avut loc în Sibiu a 3-a ședință literară a „Reuniunii sodalilor români“. Cu această ocaziune președintele Reuniunii dl V. Tordășianu a ținut o vorbire mai lungă, insistând asupra foloaselor mari, ce le a adus în restimp de peste 50 ani banca săsească din Sibiu „Sparkassa“ popoului săsesc. Dl Tordășianu arată, că banca aceasta a dat în cei 50 de ani de existență un milion și jumătate de coroane spre scopuri culturale și de binefacere. Pentru promovarea clasei de mijloc, banca numită a hotărât, să dea meseriașilor harnici și industriașilor lipsiți împrumuturi dela 600—1000 cor. fără interese, replătibile în 10 ani. A mai creat 10 stipendii de câte 100 cor. pentru meseriași etc. și încheie aducând această bancă drept exemplu conducătorilor așezămintelor noastre financiare. A mai vorbit dl Petrașcu, măestru croitor, despre importanța meseriașilor și dl E. Purece, măestru lăcătuș, care lucrează astăzi cu 4—5 calfe și elevi și care s'a distins prin executarea unei porți mari de fier pentru curți s'au grădini, espusă la espoziția din anul trecut în Sibiu. Din protocoalele ședințelor administrative reiese, că cursul de contabilitate pentru meseriași, condus de dl I. Vătășan funcționar la „Albina“ urmează regulat. A urmat apoi programul bogat al seratei, secerând multe aplause d-șoara E. Șut și d-nii F. Delorean, E. Macarie, I. Petrașcu, I. Popaiov, L. Boldor, d-nii D. și I. T. Vasiliichi și N. C. Punctul prim prestațiunile lor musicale declamatorice. La urmă s'au sorțit o ținătoare de țigaretă, donată de d-na R. Iieș și 5 ouă de Paști sculptate de dl S. Iieș din lemn și ținute în catifea.

— **Durere de stomac. Sgârșiri de stomac, catar greu de stomac, la boale de stomac învechite și împotriva lipsei de apetit, mijloc sigur. Purgativ sigur, inerția cronică a intestinului gros, la lipsa de scaun purgativ fără dureri.** este thea întăritoare de stomac „Centauria“ a farmacistului Kossuth.

Cutia de probă 1 cor. 20 fil.

Cutia mare . . . 2 cor. —

În contra tusei, catarului (troahnă) răguș-lei, flegmei și iritațiunii gâtului este de un efect eminent, *pastilele de pept »Senega.«* Prețul 1 cor. Se pot căpeta în farmacia la *»Maria Fecioară«* a farmacistului Kossuth Pál, Arad, piața Boros-Béni Nr. 15.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

În atențiunea dlor parochi, în cauze de edificari s'au restaurari de biserică și școli se pot adresa la specialistul și unicul arhitect român Ioan Niga, Arad, Atzel-Peter utca 1 sz. în etage, care servește cu planuri și prelucrări.

202 2—4

Primul institut de artă sud-ungar pentru
zidirea de altare, de sculptură și de aurit.

Temesvár-Józsefváros, vis-à-vis de claustru.

Atrag atențiunea preș onoratei preoțimii și a d-lor
curatori supremi bisericești, că în atelierul meu pre-
gătesc iconostase noi, altare, scaune episcopicești și alte

aranjam nte complete bisericești.
Pe iconostas pictez nouă
iconi de artă, afară de aceea
auresc și văpsesc din nou ico-
nostase vechi. Primesc și vâp-
situl de biserică. Trimit schițe
de plan gratuit. La dorință
călătoresc la fața locului pe
spesele mele. Recomand icoa-
nele mele de relief, peatră ma-
sivă cu vâpseală polichronică—
statue sante dela 60—180 cm,
mărim. *Madonna de Lourdes*.
Inima Mariet de 9 ani bogat,
aurite cu vâpseală polichro-
nică.

De present se pregătește
pe seama bisericeii din Kesa-
Mare: *Inima sfântă a lui*
Iisus și Madona de Lourdes
în înălțime de 160 cm.

De serviciu prompt și
echitabil îngrijește:

140 3—52

NAGY NEP. JÁNOS

Temesvár-Jozsefváros, Bonnaz-utca 6 sz. (casa proprie).

Coasa de oțel „Bur“ este cea mai bună pe lume
și cărei unici lideranți pentru întregul continent și pentru America sunt
Winkler és Grauer, Kőbánya 34,

la cari e a se adresa ori ce corespondență privitoare la coase.

Coasa de oțel „Bur“ taie admirabil!

500 coroane plătesc, celui ce este în stare să ne arate o coasă
de oțel „Bur“ veritabilă ca provenită din altă fabrică.

1000 coroane plătesc celui ce ne poate arăta dintre 100 coase
de oțel „Bur“ două rele.

Coasa de oțel „Bur“ numai atunci este veritabilă, dacă pe
măner poartă gravată inscripția aceasta: *W. G. Kőbánya*, iar pe
latul ei este tipărită marca firmei cum arată figura asta: 190 2—20

Preț-curent ilustrat și gratuit

Facem atent pe ori cine în interesul său propriu, de a se păzi
de mafiă de imitațiune. Coasa „Bur“ satisface pretențiunii ori-cărui
econom în modul cel mai perfect.

Acest favor are a-l mulțami coasa de oțel „Bur“ singur ascuți-
gului său admirabil, nici prea tare, nici prea moale. Mai ales pentru
aceea este coasa „Bur“ corespunzătoare, pentru-că are simcea și
grunz tare, ear ascuțitul foarte subțire. Mulți economi strică și cea
mai bună coasă, prin faptul că nu știu să o bată. Asta însă pe lângă
toată nedibăcia economului este eschisă la coasa „Bur“, de oare-ce
firma noastră trimite coasa bătută și probată. Pentru fie care bucată
se primește garanția, iar care nu corespunde schimbăm pentru alta,
însă mărturisim din experiență, că între 1000 coase nu e nici una rea.

Prețurile coasei de oțel „Bur“

60	70	75	80	85	90	95	100	110	120 cm. lungă
1:80	2:10	2:20	2:30	2:40	2:70	2:80	2:90	3:20	3:60 Cor.

La comanda de 5 bucăți suportă spesele postale; la comanda
de 10 bucăți fabrica nu numai că suportă spesele postale, dar dă o
coasă în dar, ear la comanda de 20 bucăți, fabrica pe lângă su-
portea surselor postale și trimiterea a două coase, trimite și două ta-
blouri frumoase din timpul războiului burzoaz. Cetea „Bur“ la coasa
de oțel „Bur“ 1 coroană. O cete „Amergau“ bucată 30 fl. Anarat
pentru baterea coasei (nicovală și ciocan) 1 cor. 90 fl. *Noutate!*
Teacă potrivită p. coasă bur cu cheie cu tot 30 fl. 10 buc. 2 60 cor.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere de credit stă în legătură cu cele
mai mari bănci din țară și exoperează

împrumuturi pe pământuri și edificii

cu cele mai favorabile condiții și cu cele mai ieftine interese și
anume pe termen de 10—70 ani cu 2%—5³/₄%.

Credit personal cu garanți și obligație pe 5—10 ani.

*La funcționari de stat, comitat și oraș, precum și la ofțeri,
credit simplu și fără garanți.*

La dorință servim cu informațiuni, rugând marcă postală.

69 11—

„Pecunia“

întreprindere de credit, Sibiu (Nagyszeben).

Str. Poplăcii Nr. 27.

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul
morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad.

A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primesce oferte pentru asigurări din comitatele: *Arad, Bichiș, Bihor,
Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal* și le efectuează pe lângă cele
mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fles, rente, zestre pentru fetițe, capital
de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste
din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;

2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;

3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, revizite ș. a. prin spargere;

4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovės, viă (vinea), plante in-
dustriale: cânepă, in, himeș, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslusiri se dau și prospecte se pot primi la agenturele noastre
locale și cercuale mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad.

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

423 —166

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și
tot ce aveți de preț!

Cel mai efin isvor de cumpărare în una din cele mai mari prăvălii de Oroloage și giuvaricale

din Arad.

1005 152—

Pentru prețuri ne mai pomenite se pot căpăta la

Deutsch Izidor,

orașnicar și juvsergiu

Arad, strada Templom.

(Palatul minorităților).

Oroloage de aur p. bărbați dela 18 fl. în sus

„ „ „ dame „ 12 „ „ „

„ argint „ bărbați „ 5 „ „ „

„ „ „ dame „ 6 „ „ „

„ oțel și nikel „ 2 „ „ „

Wecker „ 1:50 „ „ „

Oroloage cu pendulă în rate pe lângă aceleași prețuri.
Primesc și schimb obiecte de lux, cumpără pe lângă
prețul cel mai înalt posibil, aur și argiat călcat.

BIEDL JÓZSEF

coloritor și pictor de odăi, imitator de lemn și marmură
Arad, piața Libertății (vis-à-vis de statuie).

Primesc toate lucrările ce se țin de branșă
asta, chiar și cele mai grele. 187 10—2

Pictări de odaie,

precum și coloriri și imitari de lemn indigen sau
exotic (floderare) în execuție de gust,

pe lângă prețuri moderate.

Primesc tot odată curățirea locuințelor de tot felul
de insecte, pe lângă garanție. Comandele din
provință prompt și grabnic.

— La comanda pe seama bisericilor rabat. —